

PLANTEFOKUS

40.000 tons N udnyttedes ikke af danske landmænd i dag

Ikke alle landmænd udnytter deres N-kvotefuld ud, mens andre kunne bruge mere N. - Næsten ti procent af den samlede kvælstof-landekvotefuld spildes ved ikke at blive brugt, fastslår Vagn Lundsteen.

AF JØRGEN P. JENSEN

458.000 tons kvælstof er danske landmænd samlet tildelt i N-kvotefuld, som må bruges på de danske marker.

- Det svarer ret præcist til den mængde N, som danske landmænd brugte, før de begyndte at blive nedreguleret i kvælstof for år tilbage, fortæller Vagn Lundsteen, direktør i rådgivningsselskabet Agrobalance.

I forbindelse med Landbrugspakken fik landbruget lov til at bruge 80.000 tons kvælstof mere i forhold til den nedregulerede mængde.

- Men cirka halvdelen af denne ekstra N-mængde – omkring 40.000 tons – bliver ikke udnyttet. Måske endda mindre. Altså cirka ti procent af den samlede landekvotefuld spildes ved ikke at blive brugt.

Stort økonomisk tab

Vagn Lundsteen har regnet på værdien af den ikke udnyttede N-landekvotefuld.

- Det bliver tæt på en spildt milliard kroner i form af mindre udbytte og lavere protein i korn og afgrøder. Udgiften til den ekstra gødning, såfremt hele landekvotefulden skal udnyttes, løber kun op i knap en fjerdedel af merindtjeningen – altså står vi i øjeblikket med et nettotab på 750 millioner til danske landmænd.

Tabet kommer ved, at en del landmænd ikke udnytter deres egen N-kvotefuld ud, samtidig med at andre landmænd har udnyttet deres egen kvotefuld og kan bruge mere N.

- Nogle landmænd kan øge deres udbytte eller proteinindhold yderligere og mangler umiddelbart N hertil. Men mange steder er der også behov for en generel genopretning af jordens indhold af humus, som langsomt er blevet nedbragt i de snart 30 år, hvor der har været undergødsket, påpeger Vagn Lundsteen.

Ikke tale om ekstra N

Danske landmænd spilder således

■ Danske landmænd spilder i øjeblikket store millionbeløb og en stor mængde kvælstof, der allerede er tildelt, lød det i sidste uge fra Peter Kiær's hvedemark på Sjælland. Fra højre ses planteavlskonsulent Søren Holmgren, Østdansk Landboforening, Peter Kiær, bestyrelsesmedlem i Bæredygtigt Landbrug, Vagn Lundsteen, direktør i Agrobalance og Rasmus Steinmeier, driftsleder hos Peter Kiær. Fotos: Jørgen P. Jensen

store millionbeløb og en stor mængde kvælstof, der allerede er tildelt og ofte regnes med i miljødebatten, uden at de reelt er brugt.

- Der er ikke tale om, at vi ønsker

mere N. Det har vi allerede, men formår ikke at få det brugt de rigtige steder.

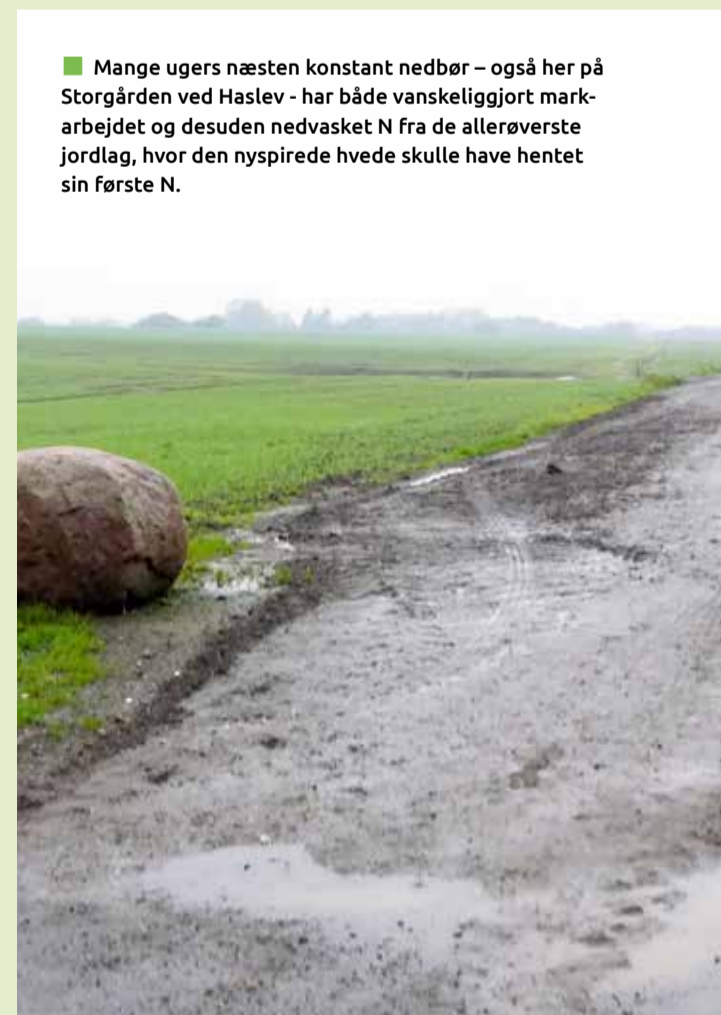
- Det er ret uhyggeligt. Det må kunne gøres bedre, lyder en umiddelbar

kommentar fra gårdejer Peter Kiær, Storgården ved Haslev.

*jjensen@effektivtlandbrug.dk
telefon 21 15 91 21*

■ Nogle jorde – blandt andet på Lolland-Falster – har i dag tydeligvis behov for at forbedre deres indhold af humus og kulstof gennem øget plantevækst. Det vidner det meget vand, som står på markerne på Sjælland og Sydhavsøerne, om i dette efterår, fortæller Vagn Lundsteen og viser her den opgravede jord på Storgården.

■ Mange ugers næsten konstant nedbør – også her på Storgården ved Haslev – har både vanskeliggjort markarbejdet og desuden nedvasket N fra de allerøverste jordlag, hvor den nyspirede hvede skulle have hentet sin første N.

PLANTEAVL VEST

Kontakt: Bøje Østerlund
boje@effektivtlandbrug.dk
63 38 25 31

PLANTEAVL ØST

Kontakt: Jørgen P. Jensen
jbjensen@effektivtlandbrug.dk
21 15 91 21

Der bør oprettes en landsdækkende N-kvotebørs

Med den tidligere mælkekvotebørs som model bør der etableres en N-kvotebørs, så de ubrugte 40.000 ton N kan komme i anvendelse på de jorde, der har potentiale til det, lyder det fra Vagn Lundsteen.

AF JØRGEN P. JENSEN

Ideen er meget enkel. Landmænd, der ikke udnytter hele deres N-kvotepotential, kan hvert år sælge deres overskydende N på en landsdækkende kvotebørs. Omvendt kan landmænd, der kan udnytte mere N på deres marker, tilkøbe sig de ledige N-mængder.

- Det kan gøres, ligesom der i sin tid var en mælkekvotebørs for uudnyttede mælkekvote, siger Vagn Lundsteen, som kommer med forslaget om en sådan N-kvotebørs.

- Vigtigt er det, at det styres neutralt fra offentlig side – gerne i Landbrugsstyrelsen, og at handlen fastlægges i en bekendtgørelse. Prisen skal dannes via udbud og efterspørgsel og vil dermed naturligt regulere forbruget – igen på samme måde som med mælkekvotebørsen.

Forskellen til den tidligere mælkekvotebørs er, at N-kvoterne skal handles hvert år ud fra de enkelte landmænds forventninger. Mælkekvoterne blev handlet en gang og ikke mere.

Naturlig styring af N-forbruget

Ideen om etablering af en sådan N-kvotebørs blev for nylig drøftet på Storgården ved Haslev med blandt andet gårdejer Peter Kiær, der er bestyrelsesmedlem i Bæredygtigt Landbrug, og Søren Holmgren, planteavlskonsulent i Østdansk Landboforening.

- Jeg finder det vigtigt, at en sådan kvotebørs netop foregår åbent og reguleret, så det fjerner en eventuel negativ holdning til handel med N-kvoter, understreger Peter Kiær, der ser et stort potentiale i ideen.

- Jeg kan selv udnytte mere N, end jeg har i min nuværende kvote – dels til at øge kornudbyttet fra mit nuværende gennemsnit på 10 t/ha og dels til at hæve proteinindholdet op mod de 12 procent i mit foderkorn.

Han er ikke i tvivl om, at N-mængden via en kvotebørs vil blive styret hen til de kraftige jorde, der kan udnytte mere N til større produktion. Og dermed være miljømæssigt forsvarligt på en enkel administrativ måde.

- Når man både skal betale for at tilkøbe N-kvotepotential og for den ekstra gødning, så skal man også have mulighed i sine marker for at kunne udnytte dette til at opnå højere udbytter. Ellers lader man være.

Og Peter Kiær understreger igen, at der jo ikke er tale om mere N end allerede tildelt i den samlede landekvote.

Jordens reserver nedbragt

Nogle jorde – blandt andet på Lolland-Falster – har i dag tydeligvis behov for at forbedre deres indhold af humus og kulstof gennem øget plantevækst. Det vidner det meget vand, som står på markerne på Sjælland og Sydhavsoerne, om i dette efterår.

- De seneste 30 års bevidst undergødsning af kraftige lerjorde har tæret på jordens reserver og nedbragt humusindholdet. Via en N-kvotebørs har disse landmænd mulighed for at investere i en genopbygning af deres jords humus- og kulstof. Og i øvrigt derved også binde mere CO₂ i den dyrkede jord, påpeger Peter Kiær.

- Den humusfattige og tilslemmede jord vil desuden øge denitrifikationen, som kan frigive N i form af N₂O, der som lattergas er en alvorlig drivhusgas. Her vil en øget plantevækst gennem mere N-gødning igen være et positivt miljøtiltag, understreger Vagn Lundsteen.

Ikke mere N men bedre udnyttelse

N-kvotebørsen skal altså have til formål at fordele hele den givne landekvote af kvælstof på i alt 458.000 tons N – cirka samme mængde, som blev brugt for år tilbage, inden nedreguleringen af kvælstofgødning begyndte.

- Men forskellen fra dengang og til nu er, at vi fagligt i dag er blevet langt

bedre til at udnytte N-gødningen optimalt, påpeger Vagn Lundsteen.

- Vi har fået bedre sorter, fordeler næringsstofferne mere optimalt ad flere gange, bedre etablering af afgrøder og bedre vækst gennem nye pesticider, bedre maskiner og præcisionsudstyr – alt sammen noget, der giver en helt anden udnyttelse og antagelig 20-30 procent højere udbytte med samme N-forbrug end tidligere.

Opfordringen fra køkkenbordet på Storgården ved Haslev er derfor klar: Få hurtigst muligt etableret en N-kvotebørs i regi af Landbrugsstyrelsen. Og meget gerne til brug allerede for 2018-gødningssæsonen.

*jbjensen@effektivtlandbrug.dk
telefon 21 15 91 21*

Sådan var mælkekvotebørsen

- Alle mælkeproducerende landmænd var tidligere tildelt en individuel mælkekvote.
- Nogle producenter overskred deres kvote, mens andre mælkeproducenter ikke udnyttede deres kvote fuldt ud.
- Danske Mejeriers Mælkeudvalg var bemyndiget af Direktoratet for Fødevarerhverv til at administrere mælkekvoteordningen.
- Alle bedrifter med mælkekvote var registreret i Mælkeudvalget.
- Den ikke-udnyttede kvote - den såkaldte frimængde - blev fordelt af Mælkeudvalget mellem de landmænd, der havde overskredet deres kvote.
- Det var også til Mælkeudvalget, at der skulle ansøges om eksempelvis overdragelse af mælkekvote, førstegangstildeling af kvote til nystartede producenter samt køb og salg af kvote på mælkekvotebørsen.
- Der kunne handles på Mælkekvotebørsen fire gange årligt.
- Tildeling, køb, salg og overdragelse af mælkekvote skete efter regler fastsat i en bekendtgørelse.

■ De brede hjul fra mejetærskeren er flyttet over på trailersprøjten for at hjælpe på de vanskelige kørselsforhold i markerne.

Vandt skattesag for deltidslandmand

Mange deltidslandmænd med visse kroniske lidelser vil kunne gøre krav på forhøjet kørselsfradrag, viser en sag, som rådgivningsvirksomheden Sagro netop har vundet over Skat.

■ Lang tids tovtækkeri med Skat om retten til et ekstra højt kørselsfradrag blev først vundet, da Sagro og kunden tog til København og forelagde sagen i et retsmøde for Landskatteretten.

Forud havde både Skatteankestyrelsen og Landsskatteretten afvist Sagros argumentation.

Kernen i sagen er, at deltidslandmanden fra Herningkanten lider af en uhelbredelig tarmsygdom, som betyder, at han er ude af stand til at benytte offentlig transport til og fra sit lønarbejde i Ikast.

Afslag vendt til tilsagn

Palle Høj og Carsten Bo Larsen fra Sagro kunne på deltidslandmandens

vegne fremlægge både læge- og speciallægeerklæring på mandens lidelse, og i den ene af udtalelserne blev det specifikt fremhævet, at lidelsen betyder, at han for eksempel er ude af stand til at benytte bus, da han skal kunne komme på toilettet meget hurtigt.

Ligningsloven har netop en bestemmelse om, at mennesker med en varigt nedsat funktionsevne eller en kronisk sygdom kan gives et ekstra højt kørselsfradrag, hvis man har særlige udgifter til kørsel mellem hjem og arbejdsplads. Alligevel mødte deltidslandmanden et blankt afslag i begge instanser.

Det fik rådgiverne og kunden til at starte bilen og køre til København.

- Der var fire dommere i retsmødet, fordi sagen har en vis principiel betydning, og som udgangspunkt var det op ad bakke. Vi måtte argumentere godt for sagen, fortæller Palle Høj. Og det nyttede.

Dommerne traf en afgørelse, der fuldt ud fulgte Sagros argumentation, og deltidslandmanden får nu det ekstra kørselsfradrag med tilbagevirkende kraft i tre år.

- Der er rigtig mange sygdomme og kroniske lidelser, hvor man ikke kan tage offentlig befordring, og hvor en læge vil kunne bekræfte, at det forholder sig sådan. I de sager kan der være mulighed for at få det forhøjede fradrag, konstaterer Palle Høj, der også konkluderer, at man ikke skal give op, bare fordi man taber en sag i de første instanser.

jba

■ - Man skal ikke give op, bare fordi man taber en sag i første omgang, siger Palle Høj, direktør i Sagro.

En N-kvotebørs fjerner fokus fra ondets rod

Lederen i Effektivt Landbrug opfordrede den 24. oktober til at diskutere fordele og ulemper ved en N-kvotebørs. Politisk kan en sådan børns måske forsvares, men rent fagligt kniber det mere.

LÆSERBREV

Af Jørn Rasmussen, spidskandidat for Nye Borgerlige i Vordingborg

Naturens modtræk

Nu slås vi så med at overholde en total mængde kvælstof, der samlet må udledes. Men i kvælstofmæssig sammenhæng er naturen så viseligt indrettet, at hver gang vi udleder lidt eller meget kvælstof, så kommer den med et modtræk (herunder Redfield-konstanten), der gør, at sådanne balancemodeller er det rene idioti at lave lovgivning ud fra.

Så der er mange panderynker, der vil rette sig ud, hvis man ville erkende, at vi mennesker ikke kan gøre os til herre over naturens luner, herunder at styre kvælstofkredsløbet. I stedet skal vi udelukke have fokus på hvilken mængde kvælstof, der er fornuftig at bruge til de enkelte afgrøder på de forskellige lokaliteter.

Det er også pudsigt, at i vintermånederne, hvor der bliver udledt mest kvælstof, er der ikke noget iltsvind. Hvorimod iltsvind er mest udtalt i sommermånederne, hvor udledning af kvælstof næsten ikke er målbart.

isoleret set er skadeligt i det marine miljø, og det kan kun gå for langsomt.

Kan dokumentation ikke fremskaffes, så må næste skridt være at »Lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække« øjeblikkeligt skal udfases.

Prøv i øvrigt at læse, hvad seneste udgave af loven har udviklet sig til. Hvad vil historieskrivningen dog ikke sige om den lovforbistring,

dansk landbrug har været kuet af i alt for mange år.

Min konklusion er måske hård, men jeg mener, at en N-kvotebørs blot vil være at legalisere en fejlkonklusion, som blev vedtaget for mange år siden, og samtidig fjerne fokus fra ondets rod.

Det bør dokumenteres

Derfor: Forlang verificerbar dokumentation på, at nitratkvælstof

■ En N-kvotebørs vil blot være at legalisere en fejlkonklusion, som blev vedtaget for mange år siden, mener Jørn Rasmussen.

Kopenhagen Fur går i offensiv mod modehuses fravalg af pelse

Kopenhagen Fur tager på rundtur hos internationale modeleverandører for at imødegå beskyldninger mod pelsbranchen fra den italienske storaktør, Gucci, for ikke at være bæredygtige.

AF FLEMMING ERHARD

Kopenhagen Fur forsøger nu sammen med den øvrige, internationale pelsbranche at tage en spirende modvilje blandt store modevirksomheder mod pels i opløbet.

En kampagne med rundture til modevirksomheder skal overbevise dem om, at pels er et bæredygtigt produkt i modsætning til, hvad den store, italienske aktør, Gucci, erklærede for et par uger siden med en melding om, at modehuset nu helt ville droppe at bruge pels i sine produkter.

Gucci er en af trendsætterne i modebranchen, og hvis der skulle komme flere store modevirksomheder til af dem, der sætter moden, så vil det være en udfordring, siger direktør hos Kopenhagen Fur, Jesper Uggerhøj, om anledningen til kampagnen.

Vil have kaffemøder

Kopenhagen Fur bliver en af frontløberne i en rundtur med »kaffemøder« som den internationale brancheorganisation, IFF, iværksætter hos de store virksomheder, oplyser han.

I forvejen har nogle af de store og ledende virksomheder i modebranchen allerede i 1990'erne fravalgt pels i deres produkter under indtryk af debatten om dyrevelfærd.

Dengang var dyrevelfærd nok større som tema, end vi oplever det i dag. Og der er også nogle modevirksomheder, som dengang valgte pels fra, som igen er begyndt at bruge det.

Vi er jo afhængige af, at folk synes, at pels er moderne. Og lige nu er vi i en tid, hvor der sælges mere pels på verdensplan end nogensinde, og hvor pels kan ses meget i modebille-

det. Men det er klart, at det vil være en udfordring for os, hvis pels blev umoderne, siger Jesper Uggerhøj.

Gucci-misforståelse

Det var således øjensynligt ikke med argumenter om dyrevelfærd, men om miljøproblemer, at Gucci med begrebet bæredygtighed begrundede sit fravalg af pels, siger han.

Hvis Gucci oplever, at vores produkter ikke er bæredygtige, så har vi ikke gjort vores arbejde godt nok, konstaterer Jesper Uggerhøj.

Han henviser til Kopenhagen Furs egen strategi for bæredygtighed og dyrevelfærd hele vejen igennem produktionskæden.

Guccis opfattelse må klart bero på en misforståelse. Vi har et produkt, der er enormt bæredygtigt. Faktisk så bæredygtigt, at vi byder på løsninger på nogle af de udfordringer, som modebranchen har med køb- og smid-væk-kultur og plastikprodukter eller andre kunststoffer, som ikke er nedbrydelige i naturen.

Skal reklamere mere

Både i Danmark og i resten af Europa er branchen i gang med at blive certificeret for dyrevelfærd.

De danske avlere bag Kopenhagen Fur er verdensledende. Og pels er én af Danmarks vigtige eksportvarer. Den hjemlige branche beskæftiger ifølge Kopenhagen Fur direkte omkring 6.000 mennesker.

Hvis vi på længere sigt skal øge vores produktion og skabe mere bæredygtig økonomi i Danmark, så skal vi sikre forståelsen for og kendskabet til de bæredygtige sider i pelsproduktionen. Pels er et af de bedste eksem-

Vi har et produkt, der er enormt bæredygtigt. Faktisk så bæredygtigt, at vi byder på løsninger på nogle af de udfordringer, som modebranchen har med køb- og smid-væk-kultur og plastikprodukter eller andre kunststoffer, som ikke er nedbrydelige i naturen, siger administrerende direktør for Kopenhagen Fur, Jesper Uggerhøj.

pler på cirkulær økonomi, hvor vi for eksempel anvender biprodukter fra den danske fødevarerproduktion som hovedingredienser i vores minkfoder. Det mindsker madspild. Desuden bruges alt fra minken - og selve pelsprodukterne holder meget længe og kan endda også blive genbrugt, siger Jesper Uggerhøj.

flemming@effektivtlandbrug.dk
telefon 61 20 96 67

Kopenhagen Furs argumenter for bæredygtighed

- Foder til pelsdyrene produceres blandt andet af restprodukter fra human fødevarerproduktion
- Alt bruges: Pelsen bliver selvfølgelig brugt til beklædning, mens resten forarbejdes til bioprodukter, herunder biodiesel og gødning, for eksempel Øgro
- Pels har en lang levetid - op til 40 år. Det giver en lang og ressourcemæssig bæredygtig livscyklus
- Pels kan genbruges og sys om, hvorfor brugstiden ydermere øges
- Pels er biologisk nedbrydeligt, så når pelsen er slidt op, indgår den i det økologiske kredsløb
- Omfattende forskning dokumenterer dyrevelfærden, som nu også certificeres under betegnelsen WelFur
- Pelsdyravlerne lever med og af deres dyr, og derfor har de fokus på, at dyrene har gode forhold
- Fødevarerstyrelsen kontrollerer dyrevelfærden i husdyrproduktioner, og tallene viser, at minkavlerne p.t. ligger bedst blandt de store husdyrproduktioner

Kilde: Kopenhagen Fur

Mens vi venter på gødning efter planternes behov ...

Lad os begynde med ikke at tabe kvælstof ud af erhvervet, foreslår Vagn Lundsteen.

LÆSERBREV

Af Vagn Lundsteen, direktør, Tempelvej 32, 4390 Vipperød

I bund og grund er jeg enig med Jørn Rasmussen, som i et læserbrev i torsdagens Effektivt Landbrug skriver, at det ikke kan dokumenteres, at kvælstof fra landbruget udgør nogen fare for vandmiljøet.

Men vi har en landekvote i Danmark. Den er i forbindelse med Landbrugsforliget (som har man-

ge fædre) blevet hævet med cirka 80.000 tons kvælstof. Det skal vi glæde os over. Er det nok?

Nej, det er det for mange landbrug stadig ikke. Vi kan stadig ikke med de nye kvælstofnormer både høste store udbytter, sikre proteindholdet i afgrøderne og sikre mod fortsat udpining af jorden i form af faldende kulstofindhold.

Det er den politiske virkelighed. Der skal arbejdes på at skaffe mere kvælstof til landbruget. Men det er svært at argumentere for dette,

når landekvoten ikke bliver brugt. Vi kan starte med at fordele den nuværende landekvote, så vi ikke hvert år taber kvælstof ud af erhvervet. Her tænkes ikke på kvælstoftab til miljøet, men tab af kvælstof ud af erhvervet, som kunne have været brugt til at producere for cirka en milliard kroner mere, hvert år.

Den bedste løsning

Landmænd er forskellige. Jorden er forskellig. Klimaet er forskelligt. Jordens historie er forskellig. Det tager kvælstofnormerne kun hensyn til i ringe grad. De dygtigste landmænd har svært ved at skaffe den mængde kvælstof, der skal bruges for at opretholde jordens vitalitet.

Derfor er det den bedste løsning,

mens vi venter på at få gødning efter fagligt optimum, at fordele kvælstof, så de som ikke bruger hele mængden kan »sælge« overskuddet til de, som stadig skal bruge mere for at vedligeholde jordens dyrkningskraft.

Det er politisk inden for rammerne af Landbrugsaftalen og fagligt korrekt. Jeg har svært ved at se, hvem der kan have indvendinger mod en kvælstofbørs.